Телефон: ++389 (0)2 5511711
Факс: ++389 (0)2 3060651
E-mail: kultura@novamakedonija.com.mk

„Шмизла“ на улицата „Македонија“

СКУЛПТУРИТЕ ВО ЦЕНТАРОТ И НАТАМУ БРАНУВААТ

Го облагородуваат ли просторот или ја инструментализираат културата?

Поставувањето на скулптурите во центарот на градот не престанува да предизвикува коментари. Уредувањето на јавниот простор сè почесто станува битно културолошко прашање (не само во нашава средина), кое има повеќе аспекти што мора да се почитуваат - демократски, естетски, па и политички

- вели **Минас Бакалчев**, професор на Архитектонскиот факултет.

Според Бакалчев, многу е важна временската димензија, зашто скулптурата е одраз на едно време.

- Елементарно е да се постапува искуствено, да се види како ќе функционира еден пример, а потоа да се оди на друг. Проектите од ваков тип, исто така, мора да имаат апсолутна транспарентност. Секој граѓанин да знае што се планира, а не да дознава посредно. Треба да постои макета, па сите да можеме да ја видиме. Не е во ред вакво водење на политиката на јавниот простор - тоа важи за архитектурата, но и за секоја друга интервенција во јавниот простор. Неопходна е демократска поставка што ќе отвори професионални дебати. Тоа би го препорачал - вели Бакалчев.

Според него, позитивни се желбите да се донесе уметност во градот, да се гради градот, но не на ваков нетранспарентен начин и масовно, по секоја цена.

И скулпторот **Илија Аџиевски** има сличен став.

- Вакви сериозни проекти за осмислување на јавниот простор, особено за додавање уметност во него, се прават во подолг временски период. Неопходно е опстојно разгледување на пристапот - кусо одговара Аџиевски, не сакајќи многу да коментира, иако, како што вели, има свој став за тоа.

> Паѓа во очи дека поставувањето на скулптурите се третира како акција, а кога н ешто се одвива како акција се добива квантитативен производ. Уметноста не се мери со квантитет
>
> **проф. Минас Бакалчев**

Од помладата генерација скулптори, со две свои дела во проектот на Министерството за култура учествува **Сашо Саздовски**. И тој смета дека проектите од ваков тип треба да се реализираат постепено.

- Треба да се работи попланскi, вака се чини дека работата е малку избрзана. И во Фиренца не се ставиле наеднаш сите скулптури. Скулптурите и спомениците се одраз на времето во кое се правеле, затоа мислам дека денес да се прави реална скулптура е апсурдно. Да се враќаме назад во историјата изгледа како правење мртвородени дела. Треба да се внимава скулптурите да бидат одраз на времето - вели Саздовски.

Досега се поставени петте скулптури: „Мачка“, „Шмизла“, „Девојче“, „Вљубени“ и „Дрво“.

Општината Центар, пак, подготвува изработка на 20 споменици на историски личности и настани.

Професорката **Билјана Ванковска** за овој проект на својот блог пишува: „Спомениците се обично одраз на едно време, на една култура и уметнички дострел на една нација, а најчесто биле градени заради овековечување на великаните на тоа време или биле израз на прогресот на државата. Во случајот на забрзано градење на споменици, не само во Скопје, туку и низ Републиката, се случува нешто многу апсурдно: во време на најсериозна социјална, економска, политичка и морална криза, кај нас никнуваат споменици како печурки по дожд. Овде културата се инструментализира, а спомениците се супститут за една инстант-голема историја на еден мал народ“.

Професорот Бакалчев се согласува со ваквата позиција.

- Проектите за јавниот простор треба да претставуваат визија, некоја цел што некогаш ќе биде постигната, не мора сега и веднаш. Некогаш може да се направи прекин поради економските услови. Секоја финансиска конструкција не мора да се реализира. Ќе се чека подобро време. Тоа е жива политика - вели Бакалчев.

Општината Центар планира споменици на: Александар Македонски, св. Кирил и Методиј, св. Климент и Наум, цар Самуил, Ченто, Гоце Делчев, Даме Груев, Никола Карев, президиумот на АСНОМ, Михајло Апостолски, основачите на ВМРО, Јустинијан, гемиџиите, бранителите од 2001 година.

Досега се избрани авторите на четири труда:

- светите Кирил и Методиј ќе ги прави Жарко Башевски
- Првото заседание на АСНОМ - Слободан Милошевски
- св. Климент и Наум Охридски - Перо Кованчилиев
- споменикот на основачите на ВМРО - Ангел Корунов

Конкурсот за споменикот на македонските бранители е поништен и ќе се повтори.

Весна Дамчевска

Премногу споменици во единица време - вака стручната јавност ја третира акцијата на Министерството за култура и општината Центар за поставување повеќе од педесет скулптури, меѓу кои дваесетина споменици на историски личности од Александар, преку царот Самуил до Киро Глигоров (кој меѓу другото сè уште е жив) и триесетина модерни скулпторски дела.

Ова е јавна акција на создавање „уметност“, а кога нешто се одвива како акција се добива квантитативен производ, предупредуваат познавачите. Дали од квантитетот може да произлезе уметнички квалитет, дали споменикот треба да има приказна зад себе, дали е потребно време граѓанинот да се навикне на новата интервенција во јавниот простор - ова се некои од дилемите што ги предизвика интензивната акција за облагородување на јавниот простор.

- Уметноста не се мери со квантитет. Без оглед на нашите желби, квантитетот не носи уметничка вредност. Затоа сум скептик за можноста од таа масовност да произлезат навистина уметнички дела

Проектот на Тони Мазневски ќе се постави следната недела

Антони Мазневски

Проектот на **Тони Мазневски** „Космо интеграла 2008“, кој идната недела ќе биде поставен во рамките на акцијата на Министерството за култура, е просторно најголем и бара површина од стоттина квадратни метри.

- Се работи за истата идеја на вкрстувања од последната изложба во „Мала станица“. Искористени се истите модуси, но во поголеми димензии и со друг материјал - вели авторот Мазневски.

Делото нема да биде поставено на постамент, туку во пешачка линија, а се состои од 3 елементи.

- „Космо интеграла“ е композиција од три елементи, со дијаметар од 3 метри и со висина од 80 см, 1,60 м и 3 м, поставени на меѓусебно растојание од 3 метри - вели Мазневски.

За „Космо интеграла 2008“ авторот користи етернит - австриски материјал за покривни површини, кој, како што кажува и неговиот назив, е особено издржлив (етернити - вечност) и им се спротивставува на сите влијанија.

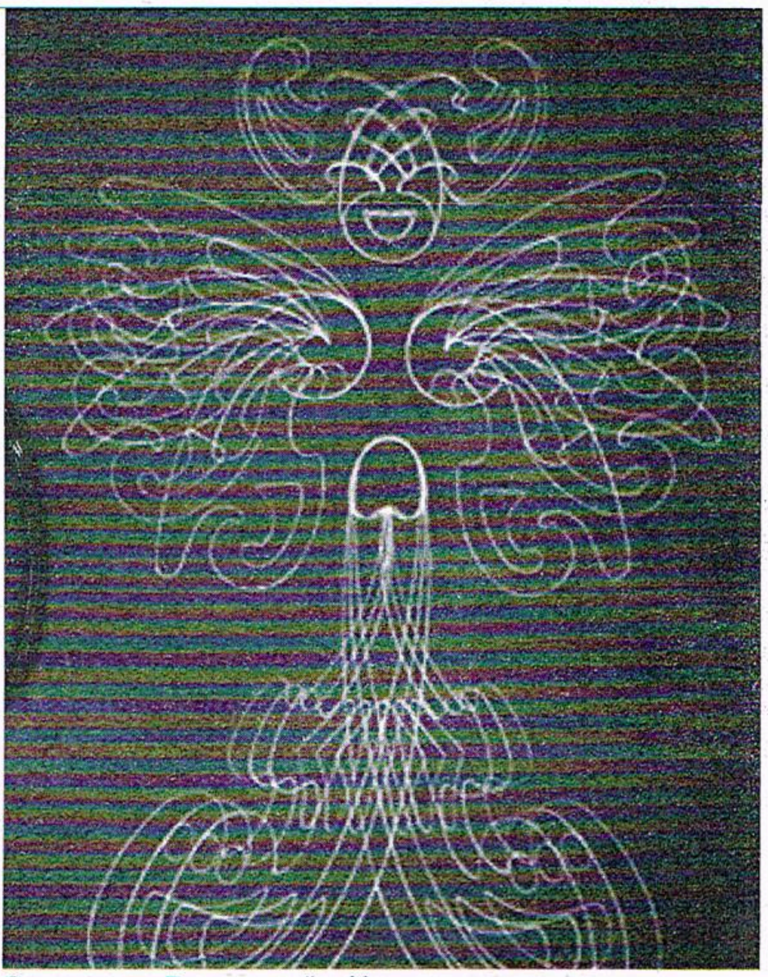

Од проектот „Вкрстување“ кој ја инспирирал новата скулптура